



**Agencia Națională pentru
Reglementare în Comunicații Electronice și
Tehnologia Informației a Republicii Moldova**

**Analiza
privind identificarea pieței accesului cu ridicata la
infrastructura de rețea la un punct fix**

Publicat:	15/03/2010
Stare document:	final
Locul publicării:	http://www.anrceti.md

Cuprins:

1. Întroducere.....	4
1.1. Testul Monopolistului Ipotetic.....	4
1.2. Testul celor trei criterii.....	5
1.3. Procesul de consultare.....	6
2. Definirea pieței.....	7
3. Piața produsului.....	9
3.1. Produsul focal.....	9
3.2. Lista substituenților produsului focal.....	9
3.3. Substituibilitatea ofertei cu ridicata.....	9
3.4. Substituibilitatea cererii cu ridicata.....	10
3.5. Substituibilitatea cererii cu amănuntul.....	11
3.6. Sumarul definiției pieței produsului.....	12
4. Piața geografică.....	14
5. Testul celor trei criterii.....	15
5.1. Barierele de intrare și ieșire.....	15
5.2. Tendințe spre concurență efectivă.....	16
5.3. Suficiența aplicării legislației concurenței.....	16
5.4. Concluzie.....	17
6. Definiția propusă a pieței relevante.....	18

1. Introducere

În conformitate cu prevederile art. 51 din Legea nr.241-XVI din 15.11.2007 a comunicațiilor electronice, în continuare – Legea comunicațiilor electronice, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), identifică piețele relevante și efectuează analize de piață pe aceste piețe în scopul determinării faptului dacă piața relevantă este suficient de competitivă și al impunerii, menținerii, modificării ori retragerii obligațiilor speciale preventive. ANRCETI definește metodologia și criteriile de identificare a piețelor relevante și identifică aceste piețe, luând în considerare condițiile naționale specifice. De asemenea, ANRCETI publică lista piețelor relevante.

Procesul de identificare a piețelor relevante a fost stabilit în Regulamentul privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 55 din 29 decembrie 2008 (Regulament). Conform pct. 5 al Regulamentului, pentru a desfășura procesul de identificare a piețelor, ANRCETI va ține cont de cele mai bune practici europene.

Regulamentul descrie un proces din două etape. În primul rând, trebuie să fie stabilite limitele pieței, din punct de vedere al produsului și din punct de vedere geografic, utilizând Testul Monopolistului Ipotetic (TMI). În al doilea rând, trebuie să fie confirmată susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă prin aplicarea testului celor trei criterii (pct. 20 și 44 ale Regulamentului).

După identificarea piețelor relevante, ANRCETI va efectua analiza completă a acestor piețe, astfel încât să ia decizii cu privire la desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante (așa cum este descris în articolul 52 din Legea comunicațiilor electronice) și să impună obligații corespunzătoare (conform articolului 54 din Legea comunicațiilor electronice). ANRCETI va face publică analiza și va prezenta Autorității pentru Protecția Concurenței decizia privind desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante.

1.1 Testul Monopolistului Ipotetic

Testul Monopolistului Ipotetic începe prin identificarea unui produs focal, adică produsul cel mai îngust definit care în mod evident se află pe piața analizată. Această piață poate include și alte produse candidat în dependență de substituibilitatea dintre produsul candidat și produsul focal. Sunt analizate 3 forme ale substituibilității produselor:

- i. Substituibilitatea ofertei
- ii. Substituibilitatea cererii cu ridicata
- iii. Substituibilitatea cererii cu amănuntul.

La efectuarea TMI este analizat un monopolist ipotetic și se verifică dacă o majorare mică dar semnificativă (creștere cu 5-10%), non-tranzitorie (cel puțin cu durata de 1 an) a prețului produsului focal¹ ar putea fi profitabilă.

Aceasta presupune că fiecare substituent candidat este testat prin TMI dacă produce suficientă presiune competitivă asupra produsului focal. În cazul când SSNIP este profitabil, aceasta va fi o dovadă că produsul candidat nu este capabil să substituie produsul focal și nu este inclus în limitele pieței produsului.

Dacă creșterea prețului produsului focal nu este profitabilă, definiția serviciului trebuie extinsă pentru a include serviciile care pot substitui produsul focal.

1.2 Testul celor trei criterii

Acest test se referă la cele trei criterii care se aplică înainte de a supune piața unei reglementări preventive. Aceste criterii conform Regulamentului sunt:

- i. Prezența unor bariere înalte la intrare pe piață
- ii. Dinamica pieței
- iii. Insuficiența aplicării prevederilor legislației concurenței.

Comisia Europeană sintetizează și explică aceste criterii, după cum urmează²:

Primul criteriu este prezența unor bariere înalte la intrarea pe piață. Dat fiind caracterul dinamic al piețelor de comunicații electronice trebuie, de asemenea, să se ia în considerație și posibilitățile pieței de a tinde spre un rezultat competitiv, în pofida barierelor înalte la intrare.

Prin urmare, cel de-al doilea criteriu constă în faptul că o piață are și așa caracteristici de a nu tinde în timp spre o concurență efectivă. Acest criteriu este unul dinamic și ia în considerație un număr de aspecte structurale și de comportament care la examinarea tuturor factorilor, indică dacă piața are sau nu caracteristici de natură să justifice impunerea obligațiilor de reglementare.

Al treilea criteriu prevede insuficiența legii concurenței de a preveni de sine stătător eșecul pieței (fără reglementarea preventivă), luând în considerație caracteristicile specifice ale sectorului comunicațiilor electronice.

ANRCETI a aplicat Testul Monopolistului Ipotetic și testul celor trei criterii la o serie de piețe de produse și servicii care ar putea fi relevante reglementării *ex-ante*.

Acest document prezintă concluziile ANRCETI în ceea ce privește identificarea pieței de furnizare a accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix.

Piața menționată este de asemenea o parte componentă a Recomandării Comisiei Europene EC (2007) 5406 (Piața 4). Analiza efectuată de ANRCETI a demonstrat că această piață este relevantă reglementării preventive în circumstanțele naționale.

¹ Pe parcursul documentului va fi folosită abrevierea SSNIP (small but significant and non-transitory increase in price) ca echivalent al acțiunii de majorare mică dar semnificativă, non-tranzitorie a prețului.

² EC (2007) 5406, Commission recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, pagina 8.

ANRCETI a desfășurat acest proces în două etape (conform prevederilor Regulamentului): a identificat inițial piața relevantă a produsului și piața relevantă geografică, iar apoi a testat susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă.

1.3 Procesul de consultare

ANRCETI a expus pentru consultare publică pe pagina sa de internet <http://www.anrceti.md> proiectul documentului de Analiză privind identificarea pieței accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix și proiectul Hotărârii Consiliului de administrație al ANRCETI privind identificarea pieței accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix. Termenul pentru depunerea comentariilor de către părțile interesate a fost de la 13.02.2010 pînă la 01.03.2010.

Părțile interesate au putut să expedieze comentariile sale referitoare la proiectele supuse consultării la adresa de email office@anrceti.md și la adresa poștală a ANRCETI.

În rezultat, comentarii au fost primite din partea S.A. "Moldtelecom".

2. Definirea pieței

Piață analizată în acest document este furnizarea accesului cu ridicata la infrastructura de rețea (inclusiv acces partajat sau acces total) la un punct fix.³

În conformitate cu practicile Uniunii Europene, această piață include accesul la elemente fizice de rețea situate între punctul terminal al rețelei la sediul clientului și portul abonatului din comutatorul local. Elementele exacte de rețea utilizate pot varia în funcție de amplasare, în special în funcție de amplasarea repartitorului telefonic principal (MDF), precum și de măsura în care fibra optică este situată în rețeaua locală de acces. Opțiunile principale sunt prezentate în **Figura 1**.

Figura 1: Accesul la bucla locală

Acces total la bucla locală: tot volumul de trafic este direcționat spre repartitorul principal și transmis spre punctul de prezență (PP) al furnizorului de serviciu



Acces partajat la bucla locală: traficul de date este direcționat spre repartitorul principal, dar traficul de voce continuă să fie controlat de furnizorul de acces



Acces la subbucla locală : trafic direcționat spre fibra *head end* și transmis spre punctul de prezență al furnizorului de serviciu



³ Aceasta este Piața 4 în Recomandarea Comisiei Europene ,2007/879/EC

- **Acces total la bucla locală.** În acest scenariu accesul este furnizat la întreaga buclă locală, astfel încât furnizorul alternativ poate să utilizeze întreg spectrul buclei locale destinat atât pentru acces la date în bandă largă, cât și pentru servicii de telefonie POTS.
- **Acces partajat (utilizarea comună a liniei) la bucla locală.** În care unui furnizor alternativ îi este oferit acces la bucla locală pentru furnizarea serviciilor de date în bandă largă, dar proprietarul buclei continuă să ofere servicii de telefonie prin aceeași buclă, folosind o altă parte a spectrului de frecvențe.
- **Acces la subbucla locală. În această situație,** liniile de acces de cupru au fost înlocuite cu fibră optică între MDF și un anumit punct de concentrare a fibrei optice. Furnizorul alternativ poate avea acces la rețeaua de cupru între punctul de concentrare (repartitor stradal) și client, însă va trebui să-și asigure suplimentar capacități de transmisie până la punctul de concentrare. Accesul la subbucla locală poate fi atât total, cât și partajat.

Prin intermediul comentariilor trimise pe marginea acestui document, ANRCETI i s-a solicitat excluderea serviciului de colocare din definiția produsului relevant, motivându-se prin faptul că majoritatea țărilor europene demonstrează ca serviciul de colocare este o obligație impusă pentru asigurarea accesului cu ridicata la bucla locală

ANRCETI a considerat această propunere rațională. Astfel accesul la serviciul de colocare este un serviciu conex accesului la bucla și subbucla locală. În acest sens este rezonabil de analizat serviciile de acces la bucla locală, care reprezintă un input esențial pentru serviciile cu amănuntul în bandă largă.

În același timp, dacă piața accesului la infrastructura fizică cuprinsă de bucla locală și orice servicii ce pot să lărgească definiția acestei piețe arată semne că este relevantă reglementarea ex-ante, atunci analiza detaliată urmează să cerceteze dacă disponibilitatea (sau lipsa ei) serviciului de colocare și, eventual, a altor servicii conexe, reprezintă o barieră semnificativă în calea utilizării serviciilor de acces la infrastructură de rețea la un punct fix..

Piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea (inclusiv acces total sau acces partajat la bucla și subbucla locală) la un punct fix urmează să fie definită în primul rând din punct de vedere a produsului, utilizând Testul Monopolistului Ipotetic (TMI), și apoi din punct de vedere geografic.

În procesul consultării publice, S.A. „Moldtelecom” a solicitat ca ANRCETI să se expună asupra noțiunii de „punct fix” utilizat în denumirea pieței date și dacă este echivalent cu noțiunea „punct terminal al rețelei” definită în Legea comunicațiilor electronice din 15.11.2007.

Conform art. 2 al Legii comunicațiilor electronice, prin noțiunea de *punct terminal al rețelei* se înțelege *un punct fizic la care abonatului i se oferă accesul la o rețea publică de comunicații electronice; pentru rețelele în care se utilizează comutarea sau rutarea, punctul terminal este identificat prin intermediul unei adrese specifice de rețea care poate fi asociată cu numărul atribuit abonatului sau cu numele abonatului.*

Accesul la rețea poate fi, de ex. fix, mobil ș.a. În cazul denumirii pieței analizate, termenul de punct fix se referă la punctul terminal fix al rețelei, prin care abonatul obține acces la rețea. Obiectul de studiu însă, este nu punctul fix, ci accesul cu ridicata la infrastructura de rețea, prin care utilizatorul obține conectivitate la rețea în puncte fixe. Bucla locală de cupru reprezintă cel mai evident exemplu de infrastructură care permite accesul la rețea a utilizatorilor finali în puncte fixe.

3. Piața produsului

3.1 Produsul focal

Produsul focal este produsul cel mai îngust definit care se află în mod evident pe piața definită. În cazul accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix produsul focal este accesul la buclele locale din cupru, deoarece aproape toți clienții rețelei fixe de telefonie din Republica Moldova sunt conectați prin bucle din cupru, excepție făcând unele cazuri de acces la rețele fixe fără fir și cabluri co-axiale.

3.2 Lista substituenților produsului focal

Produsele candidat substituenți pentru accesul cu ridicata la bucla locală sunt după cum urmează:

- Accesul cu ridicata la infrastructura de cablu coaxial;
- Accesul cu ridicata la infrastructura fixă fără fir;
- Accesul cu ridicata în bandă largă (acces bitstream);
- Auto-furnizare de acces la infrastructura de rețea (relevant doar pentru substituibilitatea cererii cu ridicata).

Capitolele de mai jos analizează măsura în care fiecare dintre aceste produse substituențe posibile pot constrânge activitățile unui monopolist ipotetic care furnizează bucle locale din cupru.

3.3 Substituibilitatea ofertei cu ridicata

Substituibilitatea ofertei cu ridicata are loc în cazul, în care furnizorul alternativ este atras pe piață ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic. Se poate presupune că acest lucru se va întâmpla doar în cazul în care furnizorul a fost în stare să transfere resursele sale pentru furnizarea produsului focal într-o perioadă de cel mult un an, fără investiții semnificative. Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

În prezent, practic, toate buclele locale din Republica Moldova sunt furnizate prin cabluri de cupru. Există doar câteva modalități de acces prin cablu coaxial și acces la rețeaua de telefonie fixă fără fir, care acoperă mai puțin de 6,6% din baza de abonați. În consecință, ar fi necesare investiții noi semnificative pentru un furnizor ce ar hotărî să deruleze aceste tehnologii în scopul substituirii cablurilor de cupru. Această investiție ar putea dura mai mult de 1 an și ar fi disproporționată în raport cu costurile suplimentare create de un SSNIP. O astfel de substituție este prin urmare puțin probabilă și nu va fi suficientă pentru a face SSNIP-ul monopolistului ipotetic neprofitabil.

Din punct de vedere tehnic, diferența dintre accesul cu ridicata la buclele locale și accesul cu ridicata în bandă largă depinde de locul amplasării în rețea a interfeței de acces în bandă largă și ce elemente de rețea instalează și pune în funcțiune cumpărătorul cu ridicata. Când procură accesul cu ridicata la bucla locală, furnizorul cu ridicata primește doar accesul la perechea de fire metalice din cupru dintre stația telefonică locală și utilizatorul final. Aceasta înseamnă că el trebuie de sine stătător să instaleze și să pună în funcțiune elemente importante de rețea în apropiere de stațiile telefonice locale, inclusiv DSLAM (Multiplexor Digital de Acces la Linia de Abonat) pentru a produce servicii în bandă largă

oferite pe piața cu amănuntul. DSLAM este un echipament care unește câteva linii digitale de abonat și face posibilă ca un număr mare de fluxuri de date să utilizeze în comun canalele de transport ale rețelei.

Accesul cu ridicata în bandă largă nu este disponibil în prezent în Republica Moldova, însă în orice caz, trebuie remarcat faptul că accesul cu ridicata în bandă largă nu reprezintă un produs substituent din punct de vedere al ofertei cu ridicata. Acest lucru are loc din cauză că serviciile de tip bitstream se bazează pe același principii de acces la infrastructura de bază și astfel, în mod necesar sunt furnizate de aceeași întreprindere care furnizează și accesul cu ridicata la infrastructură. Un monopolist ipotetic care oferă acces cu ridicata la infrastructură prin urmare ar fi de asemenea monopolistul ipotetic care furnizează acces de tip bitstream.

Concluzie: Nu va avea loc substituibilitatea ofertei cu ridicata ca răspuns la SSNIP – ul monopolistului ipotetic ce furnizează acces la buclele locale din cupru.

3.4 Substituibilitatea cererii cu ridicata

Substituibilitatea cererii cu ridicata are loc când cumpărătorul cu ridicata a accesului la infrastructură este determinat să folosească produse alternative ca răspuns la SSNIP de către monopolistul ipotetic. Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

Există un număr foarte limitat de produse alternative disponibile în Republica Moldova. După cum a fost descris anterior, oferta de acces la infrastructura de cablu și acces la rețeaua fixă fără fir este foarte limitată, și nici nu oferă în prezent servicii cu ridicata. Prin urmare, substituibilitatea cererii cu ridicata va fi neesențioasă sau inexistentă ca răspuns la SSNIP. În mod similar, nu există acces cu ridicata în bandă largă (de tip bitstream), astfel încât singura alternativă disponibilă pentru accesul cu ridicata la infrastructură de rețea la un punct fix este de a-și auto-furniza accesul. Aceasta este o opțiune ce necesită timp și investiții mari și nu este un răspuns credibil la un SSNIP.

Trebuie menționat faptul că, chiar dacă accesul cu ridicata în bandă largă ar fi disponibil în Republica Moldova așa, cum este în majoritatea statelor membre ale UE, există probabilitatea unor diferențe semnificative de preț și funcționalitate al accesului la buclele locale. În special, accesul la bucla locală oferă furnizorului alternativ un control îmbunătățit al serviciilor cu amănuntul pentru furnizarea serviciilor voce și date la viteze multiple și configurații în amonte și în aval. În mod opus, serviciile de tip bitstream sunt doar pentru aplicații de date și au lățimi de bandă stabilite pentru canalele în amonte și în aval. Pentru a accesa funcționalitatea superioară a buclei locale și a-și micșora costurile achiziționării buclelor locale, furnizorul alternativ trebuie să-și asigure capacități de transport de la MDF la punctul său de prezență. Aceasta necesită investiții substanțiale care nu sunt fezabile ca răspuns la un SSNIP. O astfel de substituibilitate este prin urmare puțin probabilă să se producă și nu va fi suficientă pentru a face neprofitabil SSNIP al monopolistului ipotetic .

Concluzie: Substituibilitatea cererii va fi neesențioasă sau inexistentă ca răspuns la SSNIP al monopolistului ipotetic care oferă acces la buclele locale din cupru.

3.5 Substituibilitatea cererii cu amănuntul

Substituibilitatea cererii cu amănuntul apare în cazul în care clienții cu amănuntul care achiziționează serviciile în aval și care depind de accesul cu ridicata la infrastructură sunt determinați să utilizeze produse alternative ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic.

Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

Atât serviciile cu amănuntul în bandă largă cât și îngustă se bazează pe accesul cu ridicata la infrastructura fizică la un punct fix. Serviciile dial-up pot include atât servicii voce, cât și acces dial-up la internet, însă, experiența Uniunii Europene, sugerează faptul că marea majoritate a buclelor locale sunt utilizate pentru acces în bandă largă. În majoritatea cazurilor, serviciile voce sunt un serviciu adjunct, acesta nefiind motivul principal pentru care utilizatorul final selectează furnizorul de servicii.

Ca răspuns la un SSNIP al unui furnizor monopolist ipotetic de acces cu ridicata la infrastructură clienții cu amănuntul în bandă largă ar putea trece la un furnizor alternativ de acces (cum ar fi prin cablu sau fix fără fir) sau ar putea trece la accesul prin dial-up. După cum a fost menționat anterior, disponibilitatea unor infrastructuri alternative în Republica Moldova cum ar fi prin cablu sau acces fără fir este foarte limitată. Prin urmare acest lucru nu este în practică o opțiune pentru majoritatea clienților cu amănuntul. Desigur, orice trecere de la serviciile xDSL prin fire de cupru la infrastructură alternativă ar fi insuficientă pentru a face un SSNIP neprofitabil.

Unii utilizatori pot alege să revină la acces prin dial-up la banda îngustă folosind modemuri conectate la liniile lor acces de cupru. Cu toate acestea dovezile țărilor Europene sugerează că această tendință va fi minimă. Clienții, în general, migrează, doar într-o singură direcție, de la dial-up la bandă largă și foarte rar revin la serviciu dial-up, o dată ce au beneficiat de acces la internet de mare viteză mereu activ. Prin urmare, utilizatorii percep două piețe distincte pentru dial-up și pentru acces în bandă largă⁴. Astfel că, iarăși e puțin probabil ca un SSNIP să ducă la o substituie semnificativă și desigur nu în măsură necesară ca acesta să devină neprofitabil.. (De asemenea trebuie remarcat faptul că orice migrație cu amănuntul care apare este de la un produs la altul, ambele furnizate de monopolistul ipotetic, astfel impactul asupra profitului va fi minimal).

Un potențial produs substituent cu amănuntul îl constituie accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă. Unul dintre comentariile expuse pe marginea documentului dat în cadrul consultării publice a fost că accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă reprezintă un substituent suficient pentru produsul focal și, prin urmare, piața inițială a produsului focal trebuie extinsă.

Cu toate acestea, ANRCETI este de părere că accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă nu este un substituent suficient pentru a face neprofitabilă SSNIP-ul monopolistului ipotetic. Acest raționament se bazează pe diferențele semnificative de funcționalitate și preț ale serviciilor de acces în bandă largă prin xDSL și acces mobil în bandă largă.

Cu toate că ambele tipuri de acces în bandă largă pot servi aceleași necesități ale utilizatorilor, există necesități specifice care fac diferențierea:

- Accesul mobil este potrivit în situațiile când consumul serviciilor are caracter mobil, accesul fix nu poate servi această necesitate;
- Accesul mobil poate fi o soluție în cazurile când accesul fix în bandă largă nu este disponibil.

⁴ Vezi de exemplu, studiile clienților efectuate de ComREG în Irlanda, 28TNS MRBI Broadband & Data Communications Survey, May 2003; MRBI Broadband Internet Survey – Residential, August 2002

- Accesul mobil are caracter mai personalizat și este orientat spre consum la terminale mobile (telefoane, laptop-uri), chiar dacă poate fi folosit și cu echipamente fixe.
- Accesul fix este mai potrivit pentru conectarea familiei/gospodăriei.
- Accesul fix este mai potrivit pentru crearea de rețele personale (home networks) și pentru conectarea mai multor terminale la rețea.
- Accesul fix este mai stabil și calitatea lui este mai predictibilă. Accesul mobil, pe de altă parte, este extrem de dependent de distanța până la emițător a utilizatorului, de probabilitatea utilizării simultane a mediului de radioacces de mai mulți utilizatori (el este partajat între aceștia), obstacole fizice etc.
- Cu toate că serviciile fixe și mobile de acces în bandă largă oferite pe piață sunt toate best-effort, asigurarea unor viteze echivalente sau apropiate de cele contractate este realizabilă în rețele fixe și aproape imposibil de realizat în rețele mobile.
- Accesul fix este mai potrivit pentru utilizarea de aplicații consumatoare de trafic: vizionare de televiziune prin Internet, vizionare de conținut video (de ex. Youtube.com, play.md, etc), online radio, file sharing, ftp access, programe de comunicare audio și video (de ex. Skype), etc.
- Accesul fix este mai potrivit pentru consum de servicii double și tripleplay. De fapt, este imposibil să fie furnizate practic servicii gen IPTV, video-la-cerere, etc prin conexiuni mobile.
- În fond, accesul mobil la internet în bandă largă este mai costisitor decât cel prin xDSL în bandă largă, deoarece achiziționarea de servicii consumatoare de trafic poate impune utilizatorul să plătească suplimentar pentru trafic peste limita de abonament.

Astfel, ANRCETI consideră că aceste diferențe sunt pe măsură să creeze împreună la consumatori percepția unor servicii diferite, iar un SSNIP al monopolistului ipotetic nu va fi suficient să determine utilizatorii săi să migreze către servicii de acces mobil în bandă largă. Această trecere ar putea fi suficient de mare doar dacă creșterea prețului va fi mult mai mare decât 5-10%. O astfel de creștere a prețului însă nu este analizată de TMI.

Concluzie: Reacția utilizatorilor la un SSNIP al monopolistului ipotetic care oferă acces cu ridicata la infrastructură, va avea efect nesemnificativ și nu va face creșterea prețului neprofitabilă. Nici un substituent potențial identificat nu este în măsură să lărgască limitele pieței produsului focal din punct de vedere al cererii cu amănuntul.

3.6 Sumarul definiției pieței produsului

Testul monopolistului ipotetic indică faptul că în prezent nu există nici un produs substituent efectiv pentru serviciile de acces cu ridicata la buclele fizice din cupru: un furnizor monopolist ipotetic al acestui serviciu ar putea stabili în mod profitabil o majorare mică dar semnificativă a prețurilor. Prin urmare, aceasta identifică accesul cu ridicata la buclele fizice din cupru (inclusiv acces total la buclele locale, accesul partajat la buclele locale; acces la subbucla locală) ca fiind o piață definită în mod corespunzător.

ANRCETI consideră că la analizele viitoare, definiția acestei piețe ar putea fi extinsă pentru a include infrastructura de rețea alternativă, cum ar fi rețelele prin fibră, de cablu și rețelele fixe cu acces fără fir.

Cu toate acestea, acest lucru va fi necesar dacă și când aceste rețele vor fi suficient de disponibile, încât să ofere un serviciu substituent pentru un număr semnificativ de clienți.

4. Piața geografică

Pentru ca o piață să existe și să existe tranzacții, este necesar ca obiectivele consumatorului, precum și serviciile care satisfac aceste obiective să fie disponibile în loc comun. În consecință piețele trebuie să fie definite din punct de vedere geografic, și din punct de vedere al produselor.

Dimensiunea unei piețe relevante geografice cuprinde toate zonele unde furnizorii oferă servicii în condiții similare. Conform Recomandării Comisiei Europene, dimensiunea geografică a unei piețe relevante este cel mai des determinată în funcție de acoperirea rețelei și existența unui cadru juridic și de reglementare identic într-o anumită zonă geografică.

Conform Regulamentului, piața relevantă geografică include zonele unde sunt amplasați furnizorii de produse interschimbabile din punct de vedere a cererii și ofertei (pct. 38 și 40)

ANRCETI consideră că domeniul pieței relevante a accesului pieței cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix în dimensiune geografică este națională adică, piața geografică relevantă este întreg teritoriul al Republicii Moldova.

Evidența specifică în sprijinul unei definiții a pieței naționale este că, toate autorizațiile/licențele sunt naționale

- Există prețuri medii la nivel național atât cu ridicata, cât și pentru serviciile cu amănuntul;
- Cadrul de reglementare aplicabil serviciilor în cauză: cadrul legal și de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice este identic pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Există o posibilitate în viitor că tehnologiile alternative de acces vor oferi diferite niveluri de concurență în diferite părți ale țării. De exemplu, rețelele de cablu și de acces fix fără fir pot duce la nivel înalt de concurență în zonele urbane, cum ar fi or. Chișinău. Cu toate acestea, atâta timp, cât rămâne cerința pentru prețuri medii geografice pentru toată țara, acest lucru puțin probabil ar duce la condiții semnificativ diferite de ofertă între zonele țării.

Concluzie: ANRCETI crede că există o singură piață națională pentru acces cu ridicata la infrastructura fizică la un punct fix. ANRCETI remarcă faptul că această concluzie este conformă deciziilor tuturor statelor membre ale UE.

5. Testul celor trei criterii

Comisia Europeană a adoptat un set din trei criterii pentru a fi aplicate la piețele în cauză pentru determinarea relevanței, înainte de efectuarea unei analize complete a pieței. Aceleași criterii au fost stabilite și în Regulament⁵ Prin prezența concomitentă a celor trei criterii se va considera că o piață are caracteristicile ce justifică reglementarea *ex-ante*.

Cele trei criterii sunt:

1. Dacă piața de comunicații electronice în cauză este caracterizată prin existența unor bariere înalte la intrare;
2. Dacă piața de comunicații electronice în cauză ar tinde pe termen scurt sau mediu, spre o concurență suficientă pentru a proteja interesele consumatorilor, chiar și fără intervenții de reglementare;
3. Dacă măsurile *ex-post*, în absența unor măsuri *ex-ante* impuse pe această piață, ar fi suficiente pentru a remedia îngrijorările legate de existența unei poziții dominante pe piață.

În cazul în care toate criteriile sunt îndeplinite, atunci piața dată este susceptibilă reglementării preventive (*ex-ante*) și ar fi justificată o analiză deplină de piață pentru a determina ce furnizor are putere semnificativă pe piață și a stabili remediile *preventive* impuse acestor furnizori.

Și contrariu, în cazul în care barierele la intrare nu sunt de durată, sau în cazul în care există dovezi recente de concurență sporită și o concurență care tinde spre creștere continuă pe termen scurt și mediu, sau în cazul în care există anumite motive să se creadă că intervenția *ex-post* de către regulator ar putea fi eficientă, atunci este rezonabil ca regulatorul să se abțină de la impunerea măsurilor preventive în sarcina furnizorilor.

Capitolul de mai jos aplică fiecare dintre aceste criterii la piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix.

5.1 Barierele de intrare și ieșire

Bariere pot fi de două tipuri:

- structurale: bazate pe economii de scară și gamă, costuri irecuperabile și constrângeri tehnice
- juridice: bazate pe politicile de acordare a licențelor, drepturi de trecere și alocarea spectrului de frecvențe.

Este evidentă prezența barierelor înalte la intrarea pe piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix. Concurenții nu au reprodus în măsură semnificativă rețeaua de acces a Moldtelecom-ului. Mai mult decât atât, Comisia Europeană sugerează că ⁶:

Accesul local sau bucla locală este elementul cel mai greu de duplicat al unei conexiuni ce conectează locația utilizatorului. Obstacolele majore sunt legate de costul înalt, timpul îndelungat necesar și

⁵ Regulament cu privire la identificarea și analiza piețelor relevante, Nr. 55 din 29 decembrie 2008, pagina 8

⁶ EC (2007) 5406, pagina 31.

barierele legale pentru replicarea rețelei de acces local a furnizorului istoric. Barierele de intrare pe piața de acces la bucla locală sunt într-adevăr înalte și non-tranzitorii.

Astfel, ANRCETI concluzionează că acest criteriu este îndeplinit.

5.2 Tendințe spre concurență efectivă

Necătând la existența unor bariere înalte pentru intrare, pe unele piețe rămâne posibilitatea creării unei concurențe efective. Deși, acesta nu pare să fie cazul accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix. Spre exemplu Comisia Europeană deduce⁷:

Ca urmare a barierelor la intrare, tendință spre concurență efectivă nu există. În timp ce în anumite părți ale Comunității au devenit mai larg dezvoltate și prezente sistemele modernizate de cablu (cablu TV), în general asemenea sisteme au o acoperire limitată. Mai mult decât atât, accesul la rețelele de cablu la această etapă nu pare să fie tehnologic posibilă sau economic viabilă, astfel că prin rețelele de cablu nu poate fi oferit un serviciu echivalent cu accesul la bucla locală. Alte tehnologii de acces, inclusiv bucle locale fără fir, sisteme digitale de difuzare și sisteme de acces prin linii electrice încep să devină disponibile, însă doar la o scară care impune o constrângere minimă sau inexistentă asupra buclei locale.

Această analiză descrie exact situația din Moldova. Rețelele de cablu TV și buclele locale fără fir încep să devină disponibile dar amploarea acestora este foarte limitată și nu oferă servicii de acces cu ridicata. Gradul de concentrare a pieței este ilustrat de faptul că la sfârșitul anului 2008, SA „Moldtelecom” a avut o cota de 68,43% din perspectiva veniturilor pe piața de acces cu amănuntul în bandă largă. La sfârșitul anului 2009 această pondere a constituit 73,02% indicând faptul că, din cauza barierelor înalte la intrare, nu există nici o tendință către o concurență efectivă pe această piață. Prin urmare acest criteriu este de asemenea îndeplinit.

5.3 Suficiența aplicării legislației concurenței

Există trei motive principale pentru a concluziona că doar aplicarea *ex-post* a legislației concurenței este insuficientă pentru a preveni un eșec al pieței. Acestea sunt:

- În conformitate cu Legea cu privire la protecția concurenței nu pot fi impuse obligații specifice (de exemplu, normele de evidență și calcul al costurilor);
- Sunt necesare intervenții de reglementare frecvente și în timp util;
- Există o necesitate stringentă de siguranță juridică.

Toate cele trei motive sunt prezente pe piața de acces cu ridicata la accesul fizic la un punct fix. Comisia Europeană deduce:

⁷ Ibid, paginile 31-32.

Legislația concurenței ar fi insuficientă pentru redresarea eșecului pieței accesului la bucla locală, deoarece există cerințe pentru intervenția pe această piață (inclusiv necesitatea evidenței detaliate, evaluării costurilor și monitorizării termenilor și condițiilor de furnizare, inclusiv parametrilor tehnici).

Situația în Republica Moldova nu este diferită în acest sens de cea din UE. ANRCETI a primit mai multe cereri pentru a se implica pe această piață (de exemplu, cu privire la condițiile de furnizare a accesului la buclă locală și servicii conexe, cum ar fi colocarea), care nu pot fi soluționate în mod corespunzător conform Legii cu privire la protecția concurenței.

ANRCETI prin urmare concluzionează că al treilea criteriu este de asemenea, îndeplinit.

5.4 Concluzie

În cadrul pieței identificate, ANRCETI este de părere că există bariere înalte la intrarea pe piață, nu există nici o tendință către o concurență vizibilă în spatele acestor bariere, iar Legea cu privire la protecția concurenței nu este suficientă pentru a rezolva aceste deficiențe de piață. Această piață este prin urmare susceptibilă reglementării preventive, iar ANRCETI intenționează să efectueze o analiză completă a pieței..

6. Definiția propusă a pieței relevante

ANRCETI a aplicat Testul Monopolistului Ipotetic pentru a identifica limitele pieței de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix. ANRCETI a aplicat, de asemenea, testul celor trei criterii pentru a testa dacă această piață este susceptibilă reglementării preventive.

ANRCETI, prin urmare, consideră că următoarea piață este relevantă reglementării preventive:

Piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix.

Această piață include serviciile de acces total și partajat la bucele și sub-buclele locale. Limitele geografice ale acestei piețe sunt teritoriul național.

În conformitate cu cerințele Legii, această definiție a pieței poate fi subiect al revizuirii cel puțin o dată la doi ani.

În urma constatărilor acestei analize, ANRCETI poate lua decizia privind relevanța reglementării ex-ante a ei. Drept urmare, va fi necesară o analiză mai detaliată a acestei piețe pentru a determina dacă există furnizori care dețin o putere semnificativă pe această piață și, dacă va fi cazul, pentru a stabili obligații preventive speciale ce urmează a fi impuse unor astfel de furnizori.